
VALÓSÁG

Az alábbi interjúkból a pedagógus életút két állomásáról kaphatunk képet, egy mentortanár és egy pályakezdő pedagógus véleménye alapján. A beszélgetések főként a pedagógussá válás kezdeti szakaszáról, a gyakornoki időszakról szólnak, melynek a későbbi pálya alakulásában nagy szerepe van. A kezdő pedagógus ebben a pályaszakaszban ötvözi a képzés során már elsajátított elméletet a gyakorlattal. Az interjúk e folyamat jellemzőit, nehézségeit mutatják, a mentor és a mentorált szemszögéből. A beszélgetések a személyes nehézségek és problémák, az ezekre adott egyéni támogató válaszok mellett a pályakezdeket segítő intézményi jellemzőket és a feljükk támasztott elvárásokat is számba veszi.

A rovatban szerkesztett formában közölt két interjú egy kutatás része, amelyet az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet kutatói végeztek hat - különböző képzési szintet és típust képviselő – intézményben. A kutatás során pályakezdő pedagógusokkal, mentorokkal és intézményvezetőkkel végeztek interjúk és fókuszcsoportos beszélgetéseket.*

„Nem harap az énekóra sem”

Interjú egy mentortanárral

E: A beszélgetés indításaként az ön tanári pályájának bemutatására kérném!

M: Tanító vagyok. A Tanító mellett másik szakom népművelés, amit soha nem gyakoroltam. 1985-ben végeztem, Zsámbékon. Négy-öt évet dolgoztam alsós munkaközösség vezetőként, idén lettem igazgatóhelyettes.

E: Emellett jelenleg is tanít?

M: Igen, hat órában, alsó tagozatban. Ragaszkodtam ahhoz az osztályhoz, ahol osztályfőnök voltam.

E: Milyen tárgyakat tanít?

M: Jelenleg rajzot és technikát. Emellett, mivel tavaly indítottuk be az iskolaotthonot, vállalkoztam az iskolaotthonos oktatás elkezdésére is, egy másik kolléganővel. Tavaly min-

* A kutatás vezetője Kállai Gabriella, az interjúkat Szemerszki Marianna készítette.

den gyerekünk két osztályban iskolaotthonnal indult ami délutáni órákat is jelent, szabad tevékenységgel kombinálva. Idén egy iskolaotthonos osztály indult, mivel néhány szülő igényelte ezt a formát. Ezért csak napközti biztosító osztályt is indítottunk.

E: Kérem, mutassa be az iskolát és az itt dolgozókat!

M: Én itt kezdtem tanítani, pályakezdőként 29 éve. Bár pályakezdőnek lenni mindig nehéz, mostanra egyre nehezebbé vált. Az elmúlt időben a község és így a tanárok, gyermekek összetétele is teljesen megváltozott. Ide döntően helyben lakó gyerekek járnak. Nagyon sok gyereket elvittek a közeli városi iskolába, főleg felső tagozaton. Alsó tagozaton jellemzően kettő párhuzamos osztállyal működünk. Ez a harmadik évfolyamon és a felső tagozaton egy-egy osztályra csökken, hiszen sok gyereket visznek el. Az osztálylétszámok ideálisak, az átlag 18 fő. A tanárok közt az alsó tagozaton a 40-50 év közöttiek között van egy stabil mag, akik itt is élnek. De a felső tagozaton nagyon sok tanár ingázik. Ha ők közelebb is találnak majd állást, váltani fognak.

E: A tanárok közül a jobbak mennek el?

M: Igen. Ha pedig az a mag elmegy, amely a közösséget előre viszi, még nehezebbé válik a pályakezdő pedagógusok beilleszkedése. Ez főként a felső tagozaton érezhető. Alsó tagozatban még nagyon jól lehet a kezdő pedagógusokkal dolgozni, de később az alsó és felső tagozat közti amúgy is nagy szakadék egyre inkább szélesedik. Küszködünk.

E: Ön saját pályáján milyen előrelépési lehetőségekben gondolkodik?

M: Nincs szakvizsgám, tehát az előmeneteli rendszerben felfelé nem pályázhatok. A tanított évek alapján pedig a GYES miatt nem esek még bele a felsőbb kategóriába. Gondolkodtam a szakvizsgán, de minden nem megy. Sem időben, sem anyagilag. Két egyetemista gyerekem van, akik még mesterszakon tanulnak. Az igazgatóhelyetteség pedig, amit egyelőre erre az évre vállaltam el, nagyon nagy falat. Egy igazgatóhelyettes van az iskolában, nincs tehát feladatmegosztás. De ezt vállaltam, az iskolának működnie kell.

E: Ön hogyan lett mentor?

M: Úgy lettem mentor, hogy kb. 15 éve mindig fogadtam gyakorló tanárokat a főiskoláról. Mindig beszélgettünk róla ugyanis, hogy az a legjobb, ha mi nevelünk ki magunknak pedagógusokat. Voltak tehát olyan fiatalok itt, akik tanítónak valók voltak, végig nálam töltötték a gyakorlati idejüket, kihelyezett államvizsgával az államvizsga tanításuk is itt zajlott. Ebből adódik, hogyha jött máshonnan tanító, akkor én voltam a segítőtjük. Az volt a legjobb, amikor az elejétől a végéig kísérhettem a munkájukat, miközben ők megtanulták az itteni szokásokat. Ez nagyon jó dolog. A gyakorló iskola nem így működik. Ezek a fiatalok már úgy jöttek ide tanítani, hogy tudták, hogy mi vár rájuk és mi is tudtuk, hogy kellenek nekünk. Senki sem árult zsákmacskát.

E: Hány fiatallal foglalkozott?

M: A mostani alsós tanítók közül többnek is én voltam a mentora. Jelenleg egy mentoráltam van, egy másik pedig épp most tette le a vizsgáit.

E: Hogyan zajlik általában a mentorok kiválasztása?

M: Általában a munkaközösség vezető és a szakos tanár vállalja. Tehát a vezetők, főleg felső tagozaton. Kicsi a tantestület, nagyon sok az óraadó tanár, ezért ezt magunk között kell megosztani.

E: Hogyan készült fel a mentorálásra? Részt vett-e továbbképzésen?

M: A saját meglátásaim szerint készültem a mentor szerepre. Továbbképzésen nem vettem részt, mivel amikor szándékoztam elkezdni a képzést, éppen nem indult. Tavalyelőtt pedig, amikor jelentkeztem, nem kerültem be a képzésbe. Pedig szerettem volna, hogy tudjam, hogy működik. Hiszen csinálom ugyan, de jó lenne látni, hogy mi a jó.

E: Milyen szakmai vagy egyéb segítséget tud igénybe venni a mentori munkájában?

M: Van segítségem. Az alsó tagozaton nagyon sokan vagyunk hasonló korúak, sok tapasztalattal. Az alsós munkaközösség nagyon jól működik, tudunk egymástól segítséget kérni és a felmerülő kérdéseket megbeszéljük. Ha úgy érzem, hogy túl sok a munka, a kollégák besegítenek és vállalnak belőle. Sőt, a gyakorló tanítások szakaszában megosztjuk a mentoráltakat. A cél, hogy a gyakorló tanár többféle módszert, többféle embert lásson. Hogy megtapasztalja, ki hogy tud működni egy ilyen iskolában. A nagy gyakorlatnál majdnem az egész alsó tagozatot végig szoktuk látogatgatni, figyelve arra, hogy a fiataloknak később majd minden évfolyamon helyt kell állniuk.

E: Mi a véleménye a tanítóképzésből kikerülők felkészültségéről? Lát-e hiányokat a képzésben?

M: Hiányként a módszertant és a konfliktuskezelést említeném. Egy vizsgatanításunk során a főiskoláról jött tanárnő emelte ki a differenciált óravezetést, amellyel a hallgató nálunk vizsgázott. Mi másképpen nem is tudnánk itt dolgozni, hiszen annyira nagy a különbség a gyerekek között. A konfliktuskezelés pedig nekem is nagy gondot okoz. Vannak hallgatók, akik hivatásuknak fogják majd tekinteni a pályát és a megfelelő módszereknek maguk járnak majd utána. Erre a lehetőségek ma már adóttak. De a képzés nem igazán készít fel a valóságra. A valóság ugyanis most egy kicsit rosszabb, mint volt egy pár évvel ezelőtt.

E: Hogyan értékelik a gyakorlatot a pályakezdők?

M: Azt mondják, hogy nagyon szerettek itt tanítani. Itt az iskolát valós működésében láthatják. A gyakorló iskolában teljesen más a gyerek, igaz őket is meg kell tanulni kezelni. Nálunk azt láthatják, ahogyan mi nyúlunk az itt tanuló gyerekekhez. Azt is látom, hogy a gyakorló tanárok szerettek itt lenni. Idővel, a kezdeti nyűglődések után mi is megszoktuk ezt, sőt nekem személy szerint is egy megújulást jelent. Kell is a felfrissülés, mert egy idő után az ember azt érzi, hogy már tehetetlen, miközben a fiatalok, azáltal hogy teljesen másképp gondolkodnak és közelebb is vannak a gyerekekhez, tudnak jó mintát hozni. Sok mindent tanulok tőlük.

E: A gyerekek mellett a képzésből kikerülő pedagógusok is változtak az idők során?

M: A legnagyobb problémának a motiváció hiányát látom. Látom, ha valaki csak azért ment el egy tanítóképzőbe, hogy valahol legyen. Volt ilyen hallgatónk is, tőle meg is kérdeztem, hogy biztosan szeretne-e tanítani, mert én látom, hogy nem idevaló. Furcsán

nézett rám, de nem haragudott meg. És nem is lett belőle pedagógus. Nagyon nagy kockázatnak érzem, ha olyan tanítóra bízunk egy kicsi gyereket, akinek még nagyon sok mindent meg kell tanulnia. Egy ilyen tanító majdnem olyan veszélyes, mint egy szülő, aki nem törődik a gyerekével.

E: Az alkalmassági vizsga bevezetése segíthet ebben?

M: Szerintem mindenképpen kellene alkalmassági vizsga ahhoz, hogy valaki pedagógus legyen. Emlékszem rá, hogy amikor mi felvételiztünk, két napos vizsgánk volt. Bevittek bennünket Budapestre egy óvodába és betettek 20 percre egy csoportba olyan gyerekek közé, akiket soha nem láttunk. Azt mondták, hogy kezdjünk velük valamit. Sok minden kiderül ekkor a jelöltekről. Nekem az is furcsa, hogy a tanítók egy része egyes tárgyakat, például éneket nem szeretnének oktatni. Meg lehet ugyan ezt oldani, de én jobbnak látom, ha a kisgyerekek tanítása egy kézben van, nem aprózódik fel. Egy tanító tudjon egy kicsit énekelni, rajzolni is. Ne legyen a keze ügyetlen. Az óvodából jövő kisgyerekek még azt várják, hogy a tanító néni mindenhez ért egy kicsit. Mondtam is a gyakorló tanítóknak, hogy nem harap az énekóra sem. Az a fontos, hogy a gyerekek szeressenek énekelni, körjátékot játszani. Aki többet szeretne, az elmegy a zeneiskolába és megtanulja, amit még kell. Az iskola alsó tagozaton nem arról szól, hogy beülünk a padba és csak írunk, számolunk, olvasunk. A kisgyerekeknek nagyon sokféle oldalunkat kell megmutatnunk. Főleg azt, hogy tudunk vele úgy bánni, mint egy gyerekkel. Látom, mikor kell abbahagyni az órát és mást csinálni.

E: Egy konkrét, mostani példán bemutatná, hogy hogyan zajlik a mentorálás?

M: Azt látom, hogy az új hallgató először mindig a fiatalabb kollégákat keresi. A korosztályok kapcsolódnak először. A mi közös munkánkra pedig időt kell találnunk, ami nem könnyű. Sok a teendő. Egy ilyen iskolában rengeteget kell helyettesíteni, amikor neki jó lenne, nekem van órám éppen. De azért keressük a lehetőséget. Örülök neki, ha a kérdéseivel hozzám fordul, hogy én hogyan csinálnám. Annak is, amikor az első igazgatói óralátogatása előtt tanácsot kért tőlem az óra felépítésében. Úgy éreztem, hogy bizalommal volt irántam és sok mindent el is fogadott.

E: Ki, hogyan vezeti be a mentoráltakat az iskola mindennapjaiba? Vannak ennek valamilyen rutinja itt az iskolában?

M: Amikor új kolléga jön, összegyűjtjük számára a házirendet, a bevett szokásokat, az ügyeleti rendet. Elmondjuk persze a praktikus dolgokat, de az elvárásokat is. Megmondjuk azt is, hogy minek kell önállóan utána néznie. Sőt, egy mostani új kollégánő esetében, aki az én régi osztályomat vette át, a gyerekeket is megkértem, hogy segítsék, hiszen ők ismerik jobban a szokásokat az iskolában.

E: Hogyan segítik őket a technikai dolgokban, például a naplóvezetésben? Szükséges ez egyáltalán?

M: Az év elején munkaközösségi értekezleteken beszéljük meg, hogy mik a teendők.

E: Jellemző, hogy a pályakezdők először napközis osztályt kapnak?

M: Csak úgy, hogy tantárgyat is oktatnak az osztályban. Nincsen kimondottan napközis nevelőnk. Nem vonzó az, hogy valaki csak napközizzen. Nagyobb kedvvel dolgoznak, ha

tanítási órájuk is van. Ha délután ő készül a gyerekekkel, tudja, hogy másnap mit várhat el tőle, vagy fordítva: mi az, ami esetleg délelőtt nem ment ezért gyakorolni kell.

E: A tantestület hogyan fogadja a pályakezdőket?

M: Örülünk, mert nélkülük nem működne az iskola. Mi a saját bőrünkön éreztük, hogy a sok helyettesítés már a munkánk rovására megy. Én a fiatalokat mindig szívesen veszem, mert itt a helyük, még akkor is, ha mindig egy kicsit több munka, hogy beszokjanak, megtanulják a dolgokat. Megértjük, de fájó, hogyha valaki itt gyakorlatot szerez és elpályázik. Hiszen sok munkát fektettem bele.

E: Óraadókkal mennyire pótolható a hiány?

M: Kémiából, fizikából, informatikából is vannak óraadóink. Egy részük más iskolában státuszban van, másikuk csak óraadóként ingázik iskolák között. Gyakori probléma ez a kis óraszámú tantárgyak esetében. Itt az érdeklődés felkeltéséhez tanár is és felszerelés is kell. Nagy probléma ez, ha egy tanár csak beesik és megy is tovább, anélkül hogy az iskola életében részt venne. Egy egyetem működhet így, de egy falusi általános iskolában ez nem igazán jó.

E: Hogyan fogadják a pályakezdő tanárokat a gyerekek?

M: Nagyon gyorsan megpróbálják őket kikezdeni. De ehhez nem is kell pályakezdőnek lenni. Egy idősebb kollégával, ha történetesen például óraadóként jön, ugyanúgy próbálkoznak. Aki új, azon megpróbálnak fogást találni. Egy fiatal pályakezdőnél ez veszélyesebb, hiszen nincs tapasztalata ezt kezelni. Az idősebbek könnyen előhúznak innen-onnan ezt-azt, hogy megszelídítsék a gyerekeket. A mentorálás során nálunk a konfliktus kezelés egy nagyon sarkalatos dolog. Ez már az óravezetésben is megnyilvánul. Hogy az óráknak értelme is legyen, abban az apróbb fogásokat, praktikák sokszor többet érnek, mint bármi más. Sokszor van szükség vigasztalásra is, hogy az első elkecserezésben nem adják fel.

E: Mikor vannak a pályakezdés hullámvölgyei?

M: Van akit a munkakezdés sokszerűen ér, van akinél később jelentkeznek problémák. Ez lehet feszültebbé, sírósbabbá válás, befelé fordulás. Embere válogatja, hogy kin mikor és hogyan jön ki a feszültség, de olyan nincs, hogy ne lenne hullámvölgy. Nekem is van meg lesz is, sajnos, de meg kell tanulni kilábalni belőle. Soha nem azt mondjuk, hogy add fel és válts pályát, hanem azt, hogy próbálkozz más módszerrel, próbálj meg csoportban dolgozni, vagy menj ki egy kicsit terepre, hátha az jobban felkelti a gyerekek érdeklődését.

E: Mik a feltételei a pályakezdők sikeres beilleszkedésének?

M: Nagyon sokat számít az, hogy hogyan fogadja a pedagógus közösség. Vannak zártabb közösségek, akik hagyják, hogy az új kolléga megszenvedje a magát. Szerintem segítenünk kell abban, hogy jó pedagógusok legyenek és abban is, hogy a pályán maradjanak. De ne kényszerből, hanem saját választásból. A fiatalok sokat tudnak, sok módszert ismernek, de emberileg kell nagyon megfogni néha a kezüket.

E: Jár-e a mentorálásért hivatalos elismerés, kedvezmény?

M: Jár érte köszönet. Pedagógus napon kaptam egy elismerő oklevelet a minisztertől. Órakedvezmény, anyagi juttatás nem kapcsolódik hozzá. Volt, amikor még a főiskola utalt némi összeget – 3000 Forintot - egy hallgató után. Csakhogy önadózónak kellett volna lenni emiatt, hát inkább lemondunk róla. Én annak örülök, ha az iskolánkba olyan pedagógust tudtunk kinevelni, aki tényleg pedagógus lett.

E: Hogyan összegezné a pályakezdők segítésének fő elemeit?

M: Az odafigyelés nagyon fontos. Mindent nem fognak meg tanulni egy hónap alatt és nem várható el tőlünk sem, hogy mindent elmondjunk. Ahogy telnek a napok, jönnek elő a problémák, melyekre folyamatosan születnek a válaszok. Van, amire pedig mindenkinek magától kell rájönnie. Kevés az idő. Hiába van hat kötelező órá, amikor annyi adminisztráció zúdul a nyakamba, hogy ki se látok belőle. A papír helyett inkább az emberrel kellene foglalkoznunk. Valahol elvész, ami fontosabb lenne.

E: Hogyan zajlik a gyakornokok értékelése? Mi az óralátogatások szerepe?

M: Az értékelés része a házirend, a pedagógiai program, helyi tanterv ismerete. És természetesen a személyes tényezők. Az óralátogatás esetén biztosan nem egy-egy óra számít. Ezt ugyanis nagyon sok tényező határozza meg.

E: Hogyan zajlik ez majd az új szaktanácsadói rendszer bevezetése után?

M: Hozzánk már most is járnak külsősök, mivel részt veszünk egy ilyen jellegű programban. Nagyon sok órát látogattak nálunk, de ez nekünk nem volt újdonság, hiszen amikor kezdtük a pályát, még szakfelügyeleti rendszer volt. Ha segítő szándékú a dolog, akkor működhet. Sokszor valaki nem is tudja, miért nem megy neki a munka. Jól jöhet ilyenkor egy szakember, aki irányt mutathat.

„*Én vagyok a magyaros munkaközösség egy személyben.*”

Beszélgetés egy gyakornoktanárral

E: Mondana néhány szót magáról: Mi indította el a pedagógus pályán? Mikor gondolt arra először, hogy tanár lesz?

GY: Második koromban kaptam a szüleimtől a születésnapomra egy felállítható táblát és krétát. Akkor kezdtem el „tanárkodni” – játékból. Negyedikes koromban részt vettem egy történelem versenyen. Akkor döntöttem el, hogy történelem szakos leszek, és ötödikben, hogy magyar lesz a másik szakom. Hetedikes koromban ügyvéd szerettem volna lenni, anya hatására, mert ő úgy gondolta, hogy a tanárok nem keresnek jól. De a gimnáziumban már teljesen biztos voltam abban, hogy történelem-magyar szakos tanár lesz belőlem.

E: A szülei szellemi foglalkozásúak?

GY: Nevelőszülőknél nevelkedtem. Másfél éves koromban kerültem gyermekotthonba. A nevelőszüleimet nevezem szüleimnek. Édesapám villanyszerelő. Anyukám hivatásos nevelőszülő. A nevelésnek így nálunk van hagyománya. Az is pedagógiai munka, csak más módon.

E: Érték pozitív hatások az iskolában is?

GY: Igen. Nagyon jó volt a magyar és a történelem tanárom. Ők még a régi rendszer szerint tanítottak.

E: Hová járt egyetemre?

GY: A Károli Gáspár Református Egyetemre jártam. 2006-ban kezdtem a tanulmányaimat, rögtön az érettségi után. Történelem volt a főszakom.

E: Rögtön ment tovább mesterképzésre is?

GY: Igen, rögtön. Nagykörösre jártam gyakorlatra, de ott csúszttam egy évet. A mesterképzésen belül van a tanítási gyakorlat, amikor három hónapot kell tanítani, 30-30 órát mindkét tantárgyból. Nem tudtam a gyakorlat mellett könyvtárba járni, kutató munkát végezni a szakdolgozatomhoz. Ezért csak a következő évben diplomáztam.

E: A felsőoktatás mit nyújtott? Mennyire hasznosak az ott szerzett ismeretek?

GY: Voltak olyan órák, amiket nagyon szerettem. Némely tantárgyra viszont nincs tanárként szükségem, pl. az irodalomelméletre. Nem tanítunk az iskolában irodalomelméletet, és nem érdekel senkit, hogy ki volt Chomsky, ha a gyerekek nem tudják leírni még azt a szót sem, hogy 'tavaly'. A szakmai része a képzésnek nagyon jó volt. Sokkal többet voltunk kint a gyerekek között. Régen kint voltak két hetet, nekünk a labor három hónapig tartott. Ez jobb így. De sok olyan helyzettel találkoztam, amire nem készítettek fel. Főleg a magatartási problémák kezelésére.

E: Gimnáziumában végezte a gyakorlatát?

GY: Igen. Mivel mind a két korcsoportban, iskolatípusban taníthatok, úgy kellett, hogy legyen általános iskolás és középiskolás korú osztályom is. Magyarból nyolcadikosokat

tanítottam. Történelemből egy tízedikes és egy tizenkettedikes osztályt is. Ott már az érettségire készítettem őket.

E: Rendszeresen nézték az óráit?

GY: Többnyire benn ült a mentortanárom, de volt olyan, amikor egyedül tartottam meg az órát, magamra hagyott, és utána el kellett mondanom, milyen volt az óra hangulata, a gyerekek magatartása, a hozzáállásom stb. Összességében jó tapasztalataim voltak a gyakorlaton.

E: Hogyan talált rá a jelenlegi állására? Ez az első munkahelye?

GY: Igen, az első. Az interneten találtam rá. 15 iskolába jelentkeztem. A legtöbb helyen elutasítottak, mert pályakezdő vagyok. Azt írták, remélik, hogy szerzek egy kis tapasztalatot máshol, és akkor majd jelentkezzek. Miért utasítják el a pályakezdőket? Nem értettem. Végül, egy kis szerencsével, a lakóhelyemen vetek fel a helyi általános iskolába.

E: A választás szempontja az volt, hogy ez van közelebb a szüleihez?

GY: Igen.

E: Ki hallgatta meg? Az igazgató asszony?

GY: Meg az akkori helyettes. Interjúztattak, és két nap múlva már kezdhettem is.

E: Igaz, hogy ez már két éve volt, de azért biztosan visszaemlékszik az első napokra. Milyenek voltak az első benyomásai?

GY: Nagyon unalmasnak tartottam, mert az első napokban szinte csak osztályfőnöki órákat tartottak, amikor mindenkinek volt valami feladata. Nekem meg nem volt semmilyen feladatom. Mondták, hogy nézelődjek, ismerkedjem a hellyel stb. De öt órán keresztül mit tud az ember nézelődni? Végül olvastam, a tankönyveket nézegettem. A hét első fele így telt. A második fele már sokkal jobb volt, amikor a gyerekekkel is megismerkedhettem.

E: A könyvek ismerősök voltak?

GY: Nagyjából. Az irodalomkönyv majdnem ugyanaz, mint amiből engem 15-20 évvel ezelőtt tanítottak, csak más a borítása. A nyelvtankönyv az, amiből az öcsémék tanultak. Nagyon egyszerű. Az a baj, hogy az új rendelkezés szerint három fajta könyvből választhatunk: van a nemzeti féle nyelvtankönyv, ami nagyon nehéz, van az Apáczai-féle, ami nagyon könnyű, és van a kísérleti, amiről meg nem tudjuk, milyen. És akkor válasszunk!

E: Érzett az elején bármilyen hullámvölgyet, átélt kudarcot?

GY: Az első félév egy adrenalin dömping volt. Még mondta is az igazgatóasszony, hogy jó lenne már, ha nem teljesítenék 110%-ot, mert ki fogok merülni. Végül a második félévben merültem ki. Decemberben kaptam egy osztályt, mert elment az osztályfőnök. Nagyon szerettem őket, meg ők is engem. Csak hirtelen kimerültem.

E: Hány osztályt visz?

GY: Az elején volt egy 6. osztályom, ők voltak az egyik osztály. Párhuzamosan vittem még egyet, aztán lett egy 7. és egy 8. osztályom is.

E: Tehát, három év anyagát kellett fejben tartania.

GY: Igen, magyarból. De kaptam még történelemből egy ötödikes osztályt is. Ők most hetedikeseek. Viszont most kaptam magyarból két 5. évfolyamos osztályt.

E: Milyen volt az első benyomása a kollégákról, a tantestületről?

GY: Pozitív. Amikor jöttem 24-en voltunk. Azóta jöttek újak, és mentek is el. Most 27-en vagyunk, teljes a létszám.

E: Hogyan érzi magát?

GY: Még mindig pozitív, de kicsit kimerültem. Nagyon sok a magartartási probléma a gyerekekkel.

E: Vannak túlkoros tanulók? Nem okoz gondot, hogy életkorilag közel áll a nyolcadikosokhoz?

GY: Tavaly volt egy 18 éves tanulóm. Ő egy Macedóniából menekült családnak a legidősebb lánya, de vele nem volt gond. Volt olyan túlkorosom is, akitől tartottam, de nem volt más lehetőség, túl kellett élni – és túléltem. Ez egyébként is nehéz osztály volt. Folyamatosan próbáltam mindenféle módszert bevetni: bevittem a laptopot, kiselőadást tarthattak rajta, volt csoportmunkától kezdve páros feladat, kutató munka, projektmunka. De szinte semmit nem értem el vele.

E: Mit gondol, ezzel Önnek, mint pályakezdőnek volt csak gondja, vagy általában mindenkinek?

GY: Minden kollegámnak gondot jelentenek az ilyen gyerekek.

E: Pályakezdőként szüksége lett volna egy állandó támogatóra, mentorra?

GY: Több szempontból is jó lett volna. Mondjuk a naplóvezetésnél, amit ugyan átnézünk egy 45 perces előadásban, de az elég kevés volt. Elég sok hibát ejt egy pályakezdő, ami csak később derül ki. A konfliktusos helyzeteknél nagyon jó, ha van ott valaki, aki segít megoldani. Nyilván az sem megoldás, ha folyamatosan rohanunk az igazgatónőhöz vagy a mentor tanárhoz, de jó, ha valakivel át lehet beszélni a problémákat. Az is sokat segítene, ha valaki megnézne egy-egy órát, és elmondaná, mit látott, mit lehetett volna másként csinálni. Én elég nehezen tűröm a kritikát, de mégis jó volt, ha segítettek felfedezni a hibákat.

E: Kitől kapott a munkahelyén támogatást?

GY: Az igazgatónő, aki a másik magyar szakos, a mentorom. Nagyon fontos, hogy az ember élete ne csak abból álljon, hogy bejön, megtartja az órákat, köszön és hazamegy. A csapatépítés szempontjából is nélkülözhetetlen, hogy átbeszélhessük a problémáinkat. Ebből a szempontból nagyon jó itt a munkaközösség.

E: Van egyébként magyaros vagy humán szakos munkaközösség?

GY: Én vagyok a magyaros munkaközösség egy személyben.

E: Véletlen, hogy pont az igazgatónő lett a mentora?

GY: Nem véletlen. Ő a másik magyar szakos. Nem taníthatna elméletileg, de mégis el kellett vállalnia egy osztályt, mert nekem már a 30 óra nem fért bele az óraszámomba. De még szerencse, hogy volt valaki, aki szakosként vállalta a mentorságot, mert ez nem mindig van így. Nincs minden szakos tanárból kettő.

E: Hogyan támogatja Önt az igazgatónő?

GY: Ha kérek tőle óravázlatot, akkor elküldi. Be is jön, hogyha kell. Tavaly volt olyan osztály, akivel nem nagyon bírtam. Bejött, megnézte az órát, elmondta, min kellene változtatni.

E: Részt vett olyan továbbképzésen, ahol problémás eseteket elemeztek?

GY: Nem. Erkölcstanképzésen vettem részt, de az nem a magatartási problémákról szólt.

E: Egy-egy tanítási napja hogyan néz ki? Mennyi időt készül a tanórákra?

GY: Az elején nagyon sokat készültem. Egy történelem órára három órát, egy magyar órára egy órát. Ez volt az első év. Gyakran éjfélig is készültem. Most már belejöttem. Vannak ötleteim, hogyan kezdjek neki egy óratervnek.

E: Hány órát kell tanítania egy héten?

GY: Most 24 órát tanítok. Plusz a felvételi előkészítő. Nincs másik magyar szakos kolléga. csak az igazgató. A magyar órákat el kell látni.

E: Végül is teljes értékű tanár. Ugyanannyit tanít, mint bárki más.

GY: Igen, csak a fizetésem nem teljes értékű.

E: Ha már itt tartunk, ez az utolsó éve gyakornokként? Utána jön a minősítés?

GY: Igen. Én még a régi rendszerben végeztem, szóval engem az iskola vezetője minősít.

E: Hogyan készül a minősítő vizsgára? Szükségesnek tartja ezt?

GY: Nem tudom, mi múlik ezen a minősítő vizsgán. Szerintem a portfólió és az önálló reflektív értékelés sokkal inkább megmutatják a tanár személyiségét, mint ez a bemutató óra. Annnyit tudok, hogy bemennek ketten-hárman és 45 percen keresztül figyelik a tanárt, amit a többség nehezen visel. Én biztosan nem tudnék olyan fesztelenül bánni a gyerekekkel, mint egy sima órán. Múltkor az igazgatónő bent volt nálam. Tökéletes órát akartam tartani, de a gyerekek nem engedték, hogy tökéletes órám legyen: nem hozták el a felszerelésüket, volt, aki nem csinálta meg a leckéjét, és én már ettől feszült lettem. Szerintem, egyébként, nem jó ez a rendszer. Nem lehet értékelni két év után egy pedagógust. Nekem két évbe telt, hogy egy csomó dologra rájöjsek, és kellett a harmadik, hogy másként álljak a dolgokhoz. Például, hogy ne várjak el mindig 100%-os teljesítményt a gyerekektől, hanem fontosabbnak tartsam, hogy megkedveljék a tárgyamat.

E: Milyennek látja a munkakörülményeit? Például, az iskola felszereltségét?

GY: Elég hiányos. Vannak ugyan számítógépeink, csak nagyon elavultak. Volt, hogy feljöttem a gyerekekkel a számítógép terembe, hogy kutassanak fel anyagokat, és készítse nek a következő órára posztert, de 20 perc elment a 45-ből, mire felállt az eszköz.

E: Az itteni gyerekeknek lehetne ilyesmit házi feladatnak adni?

GY: Nagyon kevesen tudnak otthon internetezni. Az idén is fogok adni magyarból és történelemből ilyen feladatot, de akkor előre kell szólnom a tanuló szobás tanárnak, hogy majd lesz pár gyerek, aki fel fog jönni, és az internetet fogja használni. Csak az a baj, hogy összesen 10 percet tudunk adni egy gyereknek, és nem kapcsol be 10 perc alatt a számítógép. Ez tragikus és nevetséges is egyszerre!

E: Milyen eszközök állnak még rendelkezésre?

GY: Projektor három van. Egy az igazgatói irodában, ami hordozható, illetve kettő fel van szerelve. Két tanteremben van interaktív tábla. Ez lehetne több helyen is. A másik probléma ezzel, hogy nem állnak interaktív tananyagok az iskolák rendelkezésére.

E: Milyen egyéb eszköz tudná megkönnyíteni a munkáját?

GY: Jó lenne egy önálló laptop. Most a sajátomat kell mindig behurcolnom. Az interaktív tananyag nagyon sokat segítene egy óra felépítésében, vagy szemléltető anyagok, új térképek, pl. történelemből. Magyarból a könyvtár állományát kellene javítani, a kötelező olvasmányokból és a mai irodalomból is kellene több példány.

E: Beszéljünk még az osztályfőnökségről! Nem tűnik ez kezdőként nagy feladatnak? Felkészültnek érzi magát erre a feladatra?

GY: Szerintem erre nem lehet felkészülni. Nem lehet mindenre felkészülni, mert nyilván minden gyerek és minden osztály más. Az előző osztályom egész órán csendben volt, ha mondtam valamit, azt azonnal megcsinálták. A mostani osztályom is szorgalmas, viszont iszonyatosan beszédesek, és van egy gyerek, aki nehezen illeszkedik be. Autista jeleket mutat. Felkészülni erre nem igazán lehet. De jó is egy ilyen osztályfőnöki feladat, mert olyan készségeket fejleszt, amelyekre egyébként nincs feltétlenül szükség. Ez is kell ahhoz, hogy valaki jó tanár legyen.

E: Miért, milyen a jó tanár?

GY: Változó. Lehet egy jó tanár szigorú, de lehet engedékeny is. Attól függ, mennyire engedi közel magához a gyerekeket, vagy mennyire empatikus feléjük. Szerintem egy igazán jó tanárhoz odamennek a gyerekek, és elmondják a problémájukat. Mert tudják, hogy a tanár mindig meghallgatja őket, és próbál segíteni. Én igyekszem ilyen tanár lenni.

E: Min múlik, hogy valakiből jó tanár lesz vagy sem?

GY: Szerintem a gyakorlat alatt sok minden kiderül. Van, aki egyáltalán nem való erre a pályára, de lehet, hogy csak rossz korosztályt választott. A gimnáziumi magyar tanárommal éltem ezt meg, aki nem tudott fegyelmezni, nem tudott tanítani, ezért elküldték az iskolából. Kaptunk egy másik tanárt, aki ezerszer jobb volt nála, de utána hallottuk, hogy a régi magyar tanárunk egy általános iskolában kapott állást, és ott imádják. Programokat szervez a gyerekeknek, színházba, versenyekre viszi őket. Neki az volt a korosztálya. Mindenkinek meg kell találnia a megfelelő korosztályt. Lehet, hogy valaki jó pedagógus, csak nem gyerekeket, hanem felnőtteket kell tanítania, vagy épp fordítva.

E: Erre magától jön rá egy tanár?

GY: Szerintem igen. A gyakorlati idő alatt most már rájöhet.

E: Ha most kellene eldöntenie, akkor tanárnak menne?

GY: Igen, vagy szakácsnak. Imádok főzni. Ha lenne egy gyakorlati konyha, tartanék főzőtanfolyamot a gyerekeknek. Nem lenne rossz, ha legalább odáig eljutnának a fiúk, hogy tizennégy évesen egy rántottát össze tudnak ütni maguknak. Ha lehetőségem lenne rá, ezt is szívesen megtanítanám.